

پوشش مردان در تهران قدیم چگونه بود؟

۳۰ دی ۱۳۹۵ ساعت ۱۴:۵۶

در تهران قدیم تن پوش بسیاری از مردان، لباسی بلند و گشاد به نام جبه بود چون این تن پوش بسیار راحت و دوام خوبی داشت و مردم دیگر نقاط کشور روی خوشی به آن نشان دادند تا آنجا که در کل ایران جبه، لباس رسمی شناخته شد که با توجه به طبقات مختلف جامعه، جنس جبه گوناگون بود. طبقات ممتاز، جبه شان را از جنس ماهوت می دوختند و سایر طبقات که استطاعت خرید ماهوت را نداشتند از پارچه های دستباف ایرانی استفاده می کردند. همه مردان بعد از پوشیدن جبه، شالی به کمر می بستند که برایشان حکم جیب داشت.

لباس رسمی و معمول طهران‌های دوره قاجار برای همه طبقات شال و کلاه و جبه برای مردان و پیراهن کوتاه برای پوشاندن بالاتنه و دامنی بلند که تا پشت قدم های پا را بپوشاند برای زنان بود و اگر زنان هرگاه به دلایلی از خانه خارج می شدند از چادر، چارقد و روبنده استفاده می کردند.

تن پوش مردان

در تهران قدیم تن پوش بسیاری از مردان، لباسی بلند و گشاد به نام جبه بود چون این تن پوش بسیار راحت و دوام خوبی داشت و مردم دیگر نقاط کشور روی خوشی به آن نشان دادند تا آنجا که در کل ایران جبه، لباس رسمی شناخته شد که با توجه به طبقات مختلف جامعه، جنس جبه گوناگون بود. طبقات ممتاز، جبه شان را از جنس ماهوت می دوختند و سایر طبقات که استطاعت خرید ماهوت را نداشتند از پارچه های دستباف ایرانی استفاده می کردند. همه مردان بعد از پوشیدن جبه، شالی به کمر می بستند که برایشان حکم جیب داشت.

کفش مردان نیز با توجه به تناسب توان مالی، گیوه، چاروق و نعلین بود که البته بعد از کودتای سوم اسفند ۱۲۹۹ که طرح هماهنگ کردن لباس مردم به مرحله اجرا گذاشته شد کت و شلوار و کفش هایی به شکل امروزی جایگزین قبا، جبه و نعلین شد و اما کلاه یا به عبارت دیگر شال کلاه، بخش جدانشدنی از لباس مردان به شمار می رفت. در آن دوره کلاه برای مرد به منزله چادر برای زن بود و مردی بدون کلاه در کوچه و بازار دیده نمی شد. کلاه از این جهت ضروری بود که مردان عضو «سر» را سلطان و فرمانده بدن می پنداشتند و اعتقادشان بر این بود که باید برای این عضو، حرمتی بسیار قایل شد تا آنجایی که حتی هنگام خواب، عرقچین بر سر می گذاشتند و جز دیوانگان، مردی بدون کلاه دیده نمی شد. از خرافاتی که مردم به آن بسیار اهمیت می

دادند این بود که اگر مردی بدون کلاه، آب بخورد دلیل بر عدم عقل و حواس وی است و اگر بنا به دلایلی عرقچین از سرشان می افتاد، کف دست شان را روی سر می گذاشتند و آب می خوردند.

در این دوران، بازار کلاه دوزها رونق بسیار خوبی داشت. معروف ترین کلاه هایی که مردان آن دوره بر سر می گذاشتند کلاه های نمدی، پوستی و مقوایی بود که بعد از آن کلاه پهلوی یا کلاه اجباری خاتم کلاه ها شد.

کلاه نمدی

کلاه نمدی، کلاه لبه کوتاهی شبیه عرقچین تا شده بود که در آن دوره از همه کلاه های موجود ارزان تر به شمار می رفت. نوع دیگر این کلاه «فینه» نام داشت که در انتها متصل به یک منگوله بود که شال سبزی دور آن می بستند و نوحه خان ها و مداحان از آن استفاده می کردند. نوع مرغوب کلاه نمدی از کرک شتر تهیه می شد که به لوطی ها و داش مشتی ها تعلق داشت. قیمت این کلاه ها از پنج شاهی تا دو قران متغیر بود.

کلاه پوستی

بعد از کلاه نمدی، کلاه پوستی دارای مشتریان بسیاری بود که اسکلت آن از مقوا و روی آن با پوست گوسفند، بره، سنجاب، سمور و غیره پوشانیده می شد و سقف اش از مخمل یا ماهوت بود و در داخل آن آستر. قیمت این کلاه بین سه قران تا سه تومان بود که نسبت به کلاه نمدی گران تر و مخصوص اعیان به شمار می رفت.

کلاه مقوایی

کلاه مقوایی نیز کلاهی از مقوا و ماهوت سیاه با ارتفاعی بلند که مختص جوجه فکلی های آن دوره بود. همچنین برخی از افرادی اداری که سمت منشی داشتند این کلاه را بر سر می گذاشتند. از کلاه مقوایی به عنوان پیش درآمد کلاه پهلوی یاد شده است. قیمت این کلاه از دو قران به بالا بود.

کلاه پهلوی

استفاده از کلاه پهلوی که از آن به نام کلاه زورکی یاد می شد از جمله قوانینی بود که رضاخان آن را عمومی کرد و مردم مجبور به استفاده از آن شدند. این نوع کلاه مانند کلاه مقوایی بود که نقابی جلوی آن دوخته شده بود.

قانون اتحاد شکل، همه مردان را موظف کرد که باید ملبس به کت و شلوار و مجبور به استفاده از کلاه نقابدار (کلاه پهلوی) باشند

و هر کس که از این دستور سرپیچی کند انواع اهانت ها، بی حرمتی ها گریبان گیرش می شد و آژان ها، جبه های مردان را در ملا عام با قیچی بریده و شال و کمر بند و کلاه آن را نیز لگدمال و دشنام و ناسزا نثار مردان می کردند. جملات تمسخر آمیزی که همزمان با تغییر لباس بر سر زبان عوام افتاده بود، شامل: «هم کلاه مان را برداشتند و هم کلاه بر سرمان گذاشتند» بود که این مثل آنچنان رایج شده بود که بعد از تاجگذاری رضاخان شعار مردم این بود که «این کلاه برای سرت گشاد است».

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/21199/چگونه-قدیم-تهران-مردان-پوشش/21199>